

GLAVNI JUNAK BALADA PETRICE KEREMPUHA
MIROSLAVA KRLEŽE ODNEDAVNO SE ZOVE – BORIS PERIĆ

Denis Peričić, Varaždin

Kad već to nisu učinile nadležne institucije, doista je bilo lijepo primijetiti koliku su (zasluženu) pozornost u ljetu i jeseni 2016. godine hrvatski mediji, inače tako poslovično neskloni kulturi, pridali prvom cjelovitom¹ prepjevu *Balada Petrice Kerempuha* Miroslava Krleže na njemački jezik što ga je povodom 80. obljetnice prvoga, slavnoga ljubljanskog izdanja ostvario Boris Perić, a objavilo Društvo hrvatskih književnika u Biblioteci časopisa *Most / The Bridge*.² Predstavljajući tog izdanja 14. listopada 2016.³ – koji je akademik Viktor Žmegač s pravom opisao kao “slavljenički dan hrvatske kulture”⁴ – čak su i dnevni listovi (primjerice *Jutarnji list*) posvetili i više od cijele stranice, raspisali su se i portali, a u jednom smo “Dobrom jutru” Prvog programa Hrvatske televizije zapazili gotovo oniričan prizor Borisa Perića kako, ni manje ni više, deklamira “Khevenhiller” – na njemačkom jeziku (dakle, “Khevenhüller”!).⁵

Boris Perić polivalentna je i pomalo apartna osobnost na hrvatskoj kulturnoj (i široj javnoj) sceni. Iako još razmjerno mlad, Perić je dugo već istinski erudit, što

¹ Dotad je najpoznatiji bio parcijalni, ali vrlo priznat prijevod Ine Jun-Broda.

² Miroslav Krleža, *Die Balladen des Petrica Kerempuh* (Aus dem Kroatisch-Kajkavischen umgedichtet von Boris Perić), Bibliothek der Zeitschrift MOST / THE BRIDGE, Društvo hrvatskih književnika / Kroatischer Schriftstellerverband, Zagreb, 2016.; Redakteur: Davor Šalat; Sadrži i: Viktor Žmegač, “Die Balladen des Petrica Kerempuh aus komparativer Sicht”, str. 148-178; Boris Perić, “Dialektale oder ‘kleine’ Literatur? Überlegungen zur Übersetzung von Krležas Balladen”, str. 179-191. Za decentan “čerleni mak” na naslovnici zaslužna je dizajnerica Vladimira Poljanec.

³ *Die Balladen* su predstavljene 14. listopada 2016. u DHK u Zagrebu, no valja spomenuti da je “pretpremijera” bila mjesec dana prije, 15. rujna u Gradske muzeju Varaždin (palača Herzer).

⁴ Nav. prema: Denis Derk, “DHK: Predstavljen Perićev prepjev integralnih ‘Balada Petrice Kerempuha’”, <http://www.vecernji.hr/knjige/predstavljen-pericev-prepjev-integralnih-balada-petrice-kerempuha-1121150>

se očituje u svemu što piše i radi. Biografska metoda lako bi za to našla preduvjete: upućenijem bi se poznavatelju moglo učiniti da je posrijedi jedan od posljednjih pravih izdanaka ("posljednjih Mohikanaca", rekao bi, *mutatis mutandis*, Ivo Kalinski) velike tradicije varaždinske Gimnazije, koju je Boris Perić pohađao u onim posljednjim vremenima za kojima inače ne žalimo ni zbog čega osim možda zbog toga što obrazovanje, ma koliko tad još bilo opterećeno marksizmom, nije bilo kontaminirano neuspješnim *bolognama*, *kurikulima* i svakovrsnim ridikulima. Osim toga, Perić je odrastao u uglednoj varaždinskoj obitelji, pa tako, na primjer, s Miljenkom Stančićem dijeli ponešto istih gena, ali, što je zacijelo još važnije, i nešto od onoga autentičnoga varaždinskog *spleena* koji se koncem prošlog stoljeća još mogao osjetiti u danas već nesretno moderniziranom, umnogome provincijaliziranom i debarokiziranom gradu, a koji je *spleen* tako uspješno znao oćutjeti i izraziti, između ostalih, upravo jedan od Stančićevih najvećih poštovatelja – da, sâm Miroslav Krleža.⁶ Baštinjenje tradicije, dakle "kanona", u Perićevu se duhov-

⁵ Zbog jednostavnosti (ili pak komocije – jer tko još izrezuje novinske članke?!) navest ćemo ovdje samo izbor medijskih osvrti koji se mogu naći na internetu; osim već citiranoga Derkovog teksta, tu je, prije svega, iznimno upućen i obuhvatan tekst Tomislava Čadeža "Balade Petrice Kerempuha: 'Katkad mi se čini da Krleža lakše diše u njemačkom njego u kajkavskom'", <http://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/balade-petrice-kerempuha-katkad-mi-se-cini-da-krleza-lakse-di-se-u-njemackom-nego-u-kajkavskom/4514723/>; zatim: Gordan Duhaček, "Boris Perić otkriva: Kako sam 'Balade Petrice Kerempuha' preveo na njemački jezik", <http://www.tportal.hr/kultura/knjizevnost/444795/Kako-sam-Balade-Petrice-Kerempuha-prepjevao-na-njemacki-jezik.html>; Hina, "Pothvat koji je Krleža smatrao opasnim: Epohalne 'Balade Petrice Kerempuha' na njemačkom jeziku", <http://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/pothvat-koji-je-krleza-smatrao-opasnim-epohalne-balade-petrice-kerempuha-na-njemackom-jeziku/4505768/>; Denis Peričić, "Varaždinac Boris Perić na njemački preveo cijele Balade Petrice Kerempuha", <http://regionalni.com/kultura/boris-peric-na-njemacki-preveo-cijele-balade-petrice-kerempuha-21489/>; Nikola Leskovar, "Petrica Kerempuh progovorio na njemačkom jeziku u Herzerici", <http://www.varazdinske-vijesti.hr/kultura-i-scena/video-petrica-kerempuh-progovorio-na-njemackom-jeziku-u-herzerici-10386/>; Jelena Savić, "U Društvu hrvatskih književnika predstavljen prijevod znamenite Krležine zbirke: Balade na njemačkom jeziku", <http://www.matica.hr/vijenac/591/Balade%20na%20njema%C4%8Dkom%20jeziku/>; tš/h, "'Balade Petrice Kerempuha' dobile prvi cjeloviti prijevod na njemački", <http://direktno.hr/en/2014/zivot/61485/'Balade-Petrice-Kerempuha'-dobile-prvi-cjeloviti-prijevod-na-njema%C4%8Dki.htm>; izdvajamo i "nemedijski", no javni i napose autorski osvrt Božice Brkan "Umjesto kave 18. listopada 2016.: Petrica Kerempuh govori Hochdeutsch!", <http://www.bozicabrkan.com/umjesto-kave-18-listopada-2016-petrica-kerempuh-govori-hochdeutsch/>.

⁶ Usp. npr. "Djetinjstvo 1902-03", ili esej o Stančiću "Strah od smrti"... Više o Krležinim varaždinskim konotacijama u fundamentalnom radu Jože Skoka "Krležine varaždinske vedute i varijacije", *Varaždinski zbornik, Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Varaždinu od 1. do 3. listopada 1981. godine povodom obilježavanja 800. godišnjice grada*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti i Skupština Općine Varaždin, Odbor za obilježavanje 800. godišnjice grada, Varaždin 1181. – 1981., Varaždin, 1983., str. 415-419.; v. i: Ivan Grabar / Denis Peričić, *Zavičajnost Miroslava Krleže*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Grad Varaždin, Zagreb-Varaždin, 2007.

nom sazrijevanju sretno spojilo s poznavanjem popularne kulture, osobito rock glazbe, pa je u svom književnom (i novinarskom) opusu ovaj rođeni Varaždinac s dugogodišnjom zagrebačkom adresom uspješno spajao ono *kanonsko* i ono *novo*, moderno, točnije: postmoderno, postavši izraziti postmodernist, u pravom značenju te već odavna inflatorne riječi. Perić piše i objavljuje zarana, a nakon diplome germanistike i filozofije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu u posljednjih je dvadesetak godina objavio cijeli niz raznorodnih autorskih knjiga, kao i prijevoda s njemačkog. Kritika je zapazila njegove romane *Vampir*, *D'Annunzиеv kod* i *Povratak Filipa Latinovića*⁷ te zbirke kratkih priča *Sezona stakla*, *Heartland /i druge priče/* i *Groblje bezimernih*. Kao prevoditelj s njemačkog Perić je jedan od najplodnijih i najcjenjenijih u nas: prevodio je Goethea, Grassa, Brechta, Kafku, Rilkea, Kische, Meyrinka, Hessea, Schnitzlera, Bernharda, Jaspersa, Rotha, Jaroschku, Schulzea, Sacher-Masocha, Handkea, Merciera, Kehlmana, Loidolta, Gstreina, Gaußa, Billera, Johannu Spyri i Saltena (pornografski roman autora *Bambija!*), pa i Blixu Bargelda (njemačku i svjetsku glazbenu ikonu, suradnika Nicka Cavea) te mnoštvo žanrovskih, publicističkih i popularnoznanstvenih knjiga.

Publika je pak, po običaju, manje čitala, a više se zabavljala raznovrsnim Perićevim javnim istupima, jer isti se godinama već pojavljuje, pri svakoj iole vezanoj prigodi, kao “prvi hrvatski vampirolog”; pisao je i zborio (zajedno sa starim varaždinskim prijateljem, antropologom i etnologom prof. dr. Tomislavom Pletencom) o fantastičnim bićima Istre i Kvarnera, esejizirao o kafkijanstvu i mazohizmu u (evo ga opet!) Krleže, iskapao i reizdavao opskurne hrvatske spiritističke i ine diletantske naslove, širio nasljeđe bečke kuhinje, vodio Ured Grada Beča u Zagrebu, objavljivao političke vodiče Austrijom i Njemačkom, svirao i pjevao,⁸ okušavao se u kubističkoj likovnosti, šapirografirao fanzine, javljao se kolumnama i raznim fenomenološkim tekstovima te osebujno intelektualiziranim intervjuima, posvuda od *Playboya* do Mišakova *Ruba znanosti* (ali ne i preko *ruba pameti!*), a imao je, davno, prste i u znamenitoj medijskoj aferi (obmani?) “Crna ruža”... Bit će da ima tu još štošta, i bitnoga i nebitnoga, ali i ovo navedeno i više je nego dovoljno za ocrtavanje širine Perićevih interesa i – sposobnosti.

U svoj toj (ne primordijalnoj nego gotovo pa postapokaliptičnoj) “postmodernističkoj juhi” pomalo se neopazice provlači jedna bjelodana činjenica: Boris Perić, zapravo, nije pjesnik,⁹ niti je išta pisao na kajkavskom – a što bi se mož-

⁷ Izravna krležijanska referenca, dakako: “sitna” razlika u prezimenu glavnog lika naravno da nije slučajna.

⁸ V. fusnotu 11.

⁹ Koliko nam je poznato, postoji samo jedna (objavljena, i dobra) iznimka: tu jednu jedinu (a prethodno neobjavljenju) Perićevu pjesmu autor ovog osvrtu uvrstio je u svoju antologiju *Uz stare gradske bedeme: Izbor iz hrvatske lirike o Varaždinu* (Vall 042, Varaždin, 1996.), a i za nju je saznao posve privatnim putem, zahvaljujući zajedničkim varaždinskim gimnazijskim “davnim danima”...

da očekivalo od prepjevatelja *Balada Petrice Kerempuha*. Osim toga, i pjesama je dosad (u odnosu na preostali, golemi prevoditeljski opus) preveo razmjerno malo.¹⁰ Unatoč tome, jednom divnom alkemijom, proizašlom prije svega iz osobne duhovne nadgradnje, dokazanoga majstorskog vladanja i hrvatskim i njemačkim jezikom te dubinskog razumijevanja i *krležiane* i *kerempuhiane* i *kajkavianne*, Perićeva suverenost u prijevodu *Balada* tolika je da je Tomislav Pletenac na predstavljanju u Gradskom muzeju Varaždin postavio i hrabru tezu da bi *Die Balladen des Petrica Kerempuh* mogle obogatiti čak i korpus njemačkoga jezika i književnosti.¹¹

I tu bi se, možda, moglo i stati: s onima Žmegačevima laudama na početku i ovima Pletenčevima na kraju. No rijetka je prilika za temeljitiji osvrt, pa ju je red i iskoristiti. Da sprema nešto dobro i jako, Perić je već pokazao godinu prije, kad je časopis za međunarodne književne veze *DHK Most / The Bridge* objavio prvi antologijski izbor moderne kajkavske lirike 20. i 21. stoljeća u prijevodima na njemački jezik. Pjesme je izabrao te uvodnim esejom popratio Ernest Fišer, a nadahnuto ih prepjevao Perić.¹² Kronološkim redom, uvršteni autori su Antun Gustav Matoš, Dragutin Domjanić, Fran Galović, Zvonko Milković, Miroslav Krle-

¹⁰ Od pjesama koje je Perić prevodio spomenimo one Veselka Koromana, Borbena Vladovića i Gojka Sušca (s hrvatskog na njemački), Bertolta Brechta i Dietera M. Gräfa (s njemačkog na hrvatski) i Oscara Wildea (s engleskog na hrvatski) te grupe The Stranglers (s francuskog na hrvatski!; taj smo, iako je tamo nepotpisan, detektirali u: *Quorum, Časopis za književnost*, godina V., broj 5 (28), Zagreb, 1989., str. 616). Dakako, tu je i (uz projekt *Balada* izravno vezan) izbor modernih kajkavskih pjesnika u prepjevu na njemački, o čemu više u nastavku teksta.

¹¹ *A propos* već spomenutog Perićeva “sviranja i pjevanja”, da ne ispadne efemerno, ili ne daj Bože podsmješljivo: Perić i Pletenac kao da se natječu ne samo u visini (obojica su dvometraši!) nego i u neobičnom iskazivanju suvremenosti sad već 81-ogodišnjih *Balada*; na istoj su varaždinskoj promociji odsvirali i otpjevali njemački “Das Planetarium” na “Serenata Rap” Jovanottija, a “Ni med cvetjem ni pravice” na grandioznu baladičnu temu “Perfect Day” Loua Reeda. Zagrebački su pak Cinkuši uglazbili “Die Huh im Nussbaum” (“Krava na orehu”). Ima u tome nešto... Naročito nakon što je Nobelovu nagradu za književnost dobio Bob Dylan (a što je objavljeno dan prije zagrebačkog predstavljanja *Die Balladen*)! Konzervativnija onomadna varaždinska publika pritom je “uspjevanje” Perića i Pletenca gledala u čudu (malo je reći: začuđeno; točnije bi bilo: zgranuto!), no smisao tog performansa je jasan: pokazati da su *Balade* ostale itekako pjevne i na njemačkom jeziku, baš kao što su bile i na kajkavskom! (A da su bile pjevne na kajkavskom pokazali su mnogi koji su ih uglazbljivali; ne samo zbog “varaždinske veze”, ovdje bismo izdvojili četiri balade – “Ni med cvetjem ni pravice”, “Baba cmizdri pod galgama”, “Gumbelijum roža fino diši” i početak “Planetarijoma” – koje je za potrebe predstave *Lamentacije Valenta Žganca* Hrvatskoga narodnoga kazališta u Varaždinu izvrsno uglazbio i podjednako dobro scenski izvodio Dragutin Novaković Šarli, prerano preminuo 2015. godine.)

¹² “Moderne kroatische kajkavische Lyrik”; Auswahl der Texte und autoren: Ernest Fišer; Umdichtungen aus den Kajkavischen: Boris Perić, *Most / The Bridge*, Časopis za međunarodne književne veze / Croatian Journal of International Literary Relations, 1-2 / 2015., str. 6-68.

ža, Tomislav Prpić, Nikola Pavić, Ivan Goran Kovačić, Vinko Kos, Stjepan Bence, Božena Loborec, Ivan Golub, Vladimir Korotaj, Zlatko Crnec, Pajo Kanižaj, Ivica Jembrih, Ivo Kalinski, Ivan Kutnjak, Ernest Fišer, Zvonko Kovač, Božica Jelušić, Božica Brkan, Božica Pažur, Tomislav Ribić, Zdenka Maltar, Valentina Šinjori i Denis Peričić. Posljednji autor bio je, dakako (kao najmlađi od uvrštenih), posebno ponosan, ali i posebno potaknut na ovaj osvrt, pa i dodatno kapacitiran za nj, jer je na temelju vlastitih stihova (i svoga uglavnom tek knjiškog poznavanja njemačkog jezika) mogao na najosobniji način razvidjeti kako vješto Perić prepjeva kajkavske pjesme na njemački a da se pritom ne gubi ništa ni od duha originala niti od izvornoga kolorita kajkavskog leksika (koji kolorit/leksik ovaj autor, *nota bene*, itekako duguje upravo Krležinim *Baladama*). Štoviše, u tom su se izboru javno pojavile i prve tri prepjevane *Balade*, pa je skoro najava njihovih cjelovitih njemačkih inačica izazvala razumljivu nestrpljivost.

U cjelovitom pak izdanju prepjeva *Balada* postavljenu razinu kvalitete, kao i razinu očekivanja, Perić ne samo da je opravdao nego ju je i nadmašio. Neprijeporni autoritet (i germanistički i krležološki) akademik Viktor Žmegač rezolutno se odredio: "Prvi put imamo Krležine balade na stranom jeziku tako savršeno prevedene da nema zamjerke. Hrvatima je teže čitati original nego Nijemcima ovaj kongenijalan prijevod".¹³ Ipak, duboko smo uvjereni da to nije samo plod Perićeva germanističkoga i versifikatorskog umijeća, nego i već ovdje naširoko spominjane njegove obrazovanosti, upućenosti u tradiciju, i kanonsku i marginalnu, u ono što isti Žmegač naziva "europskim obzorima" i "komparativnim kontekstom". Ne čudi stoga što je za ovo izdanje *Die Balladen* Žmegač priredio i pogovor,¹⁴ a koji je zapravo njegov njemački prijevod vlastitoga znamenitog eseja "Balade Petrice Kerempuha u komparativnoj vizuri" iz višestruko nagrađivane akademikove knjige *Krležini europski obzori; Djelo u komparativnom kontekstu*.¹⁵ Jer samo se poznavanjem "europskoga konteksta",¹⁶ i onih domaćih i onih stranih "korijena Krležina Kerempuha", kako je to sretno izrazio Josip Vončina u naslovu svoje briljantne knjige,¹⁷ može sazdati i adekvatan jezični amalgam, ali i književnojezični

¹³ Prema: <http://direktno.hr/en/2014/zivot/61485/Balade-Petrice-Kerempuha-dobile-prvi-cjeloviti-prijevod-na-njema%C4%8Dki.htm> i <http://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/balade-petrice-kerempuha-katkad-mi-se-cini-da-krleza-lakse-dise-u-njemackom-nego-u-kajkavskom/4514723/>

¹⁴ Ponovimo informaciju iz fusnote 2: Viktor Žmegač, "Die Balladen des Petrica Kerempuh aus komparativer Sicht", str. 148-178.

¹⁵ Spomenuti esej nalazi se na str. 161-192 knjige: Viktor Žmegač, *Krležini europski obzori; Djelo u komparativnom kontekstu*, Drugo, prošireno izdanje, Znanje, Zagreb, 2001.

¹⁶ Usp. i, neskromno: Denis Peričić, *Petrica Kerempuh u europskom kontekstu*, Vall 042, Varaždin, 1998.

¹⁷ Josip Vončina, *Korijeni Krležina Kerempuha*, Naprijed, Zagreb, 1991.

univerzum. Trebalo je, dakle, znati i moći uspostaviti duhovni i artistički, a ne samo znanstveni i podatkovni *most* (a ne samo *Most* kao nakladničku platformu!) s činjenicom da se “Kerempuhovo ishodište”, kako bi to izrazio Mladen Kuzmanović,¹⁸ velikim dijelom nalaze upravo u – njemačkoj kulturi.

Perićevim prepjevom Petrica Kerempuh zapravo je vraćen tom svom ishodištu, jer dobro je poznato da je taj lik, ma koliko su mu razni pisci od Jakoba Lovrenčića¹⁹ naovamo, a naročito Krleža, zaodijevali domaće ruho, u izvornom obliku razmjerno vjerno preneseni – Till Eulenspiegel. Veli dobro Perić: “Obwohl Krleža, von seinen kajkavischen Vorbildern sprechend, Lovrenčić und sein Werk niemals ausdrücklich erwähnt hatte, wurde von Autoren wie Josip Vončina und Joža Skok mehrfach darauf hingewiesen, sein ‘Petrica Kerempuh’ habe durch Sprache und Inhalt den Autor der *Balladen* sehr wohl beeinflusst”.²⁰ No svjestan je Perić i znatno širega (*europskoga* i *komparativnoga*) konteksta; svjestan je morozofske tradicije “mudrih luda”, primjerice “mudraca iz Gothama”, a nema dvojbe da je upoznat s Huizingom, arhetipskom kritikom Northropa Fryea, *očuđenjem*²¹ i manirizmom, potisnutim šamanizmom i povampirenim simboličkim emancijama, mitovima, Jungom i koječime još onime što zalazi u hockeovski *mundus subterraneus*²² europskog duha.

Prvenstveno je iz tih razloga Perić ostvario potrebni književnojezični univerzum,²³ iz kojeg je tek posljedično proizašao i adekvatni jezični amalgam, a uostalom, *Balade* su i u izvorniku same po sebi jezični amalgam, o čemu se mnogo

¹⁸ Mladen Kuzmanović, *Kerempuhovo ishodište; Geneza “Balada Petrice Kerempuha” Miroslava Krleže*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1985.

¹⁹ Jakob Lovrenčich, *Petricza Kerempuh, iliti Čini y sivlenye chloveka prokshenoga. (...) Leto 1834. Vu Varasdinu pritizkn z-szlovami Josefa od Platzer.*; izdanje u današnjoj grafiji: Jakob Lovrenčić, *Petrica Kerempuh iliti Čini i življenje človeka prokshenoga*. Transkribirao, napomenama opremio i tumačem popratio: Denis Perić, Vall 042, Varaždin, 1998.

²⁰ Boris Perić, “Dialektale oder ‘kleine’ Literatur? Überlegungen zur Übersetzung von Krležas *Balladen*”, str. 179-191, na str. 188 u: Miroslav Krleža, *Die Balladen des Petrica Kerempuh*. Taj je prevoditelj pogovor objavljen na njemačkom jeziku pa ga tako i citiramo, a u nedostatku hrvatske inačice možemo ponuditi ovaj naš pokušaj prijevoda: “Iako Krleža, govoreći o svojim kajkavskim uzorima, nijednom nije izravno spomenuo Lovrenčića i njegovo djelo, autori poput Josipa Vončine i Jože Skoka više su puta ukazivali na to da je njegov ‘Petrica Kerempuh’ jezikom i sadržajem itekako utjecao na autora *Balada*”.

²¹ Usp. Žmegač, nav. djelo, str. 187: “Jedna od važnih poetskih komponenta djela već je spomenut postupak ‘začuđavanja’, književni *Verfremdung*, kako ga je definirao Brecht” (esej je u izdanju *Die Balladen* objavljen na njemačkom jeziku, no nema razloga da u navođenju ne koristimo hrvatski izvornik).

²² Usp. Gustav René Hocke, *Manirizam u književnosti; Alkemija jezika i ezoterično umijeće kombiniranja; Prilozi poredbenoj povijesti evropskih književnosti*, preveo Ante Stamać, Cekade, Zagreb, 1984.

pisalo i različito se opisivala ta činjenica, no nedvojbeno je da je jezik *Balada* Krležin vlastiti kajkavski supstandard. Stoga je i pitanje koje se unaprijed prirodno nametalo: *Koje će njemačko narječje Perić izabrati?* – razriješeno na iznenađujući, a zapravo jedini logičan način: nijedno, jer kajkavski jezik je a ne narječje, jezik *Balada* također je – jezik, pa su *Balade* prevedene – na njemački književni standard!

Perić objašnjava: “Jezik ‘Balada’ je, znamo, hibrid, konstrukt, utemeljen na starom, baroknom kajkavskom, a potom i na mješavini različitih kajkavskih narječja, obogaćenoj mnoštvom riječi preuzetih iz njemačkog, mađarskog, talijanskog, latinskog i drugih jezika. Tu je, dakle, trebalo stvoriti adekvatan njemački ‘konstrukt’, što nije izvedivo nekim dijalektalnim pristupom. Zato sam se od samog početka držao književnog njemačkog, a pandan Krležinom jezičnom svijetu nastojao iskonstruirati mozaikom njegovih povijesnih i stilističkih značajki, uz tek ponegdje pokoji dijalektalni izraz”.²⁴

Prostor i prigoda dovoljni su tek za jedan mali primjer. Ne trebamo ga dugo tražiti, izabراسmo stoga već prvi četverostih prve balade, “*Petrica i galženjaki*” / “*Petrica und die Galgenvögel*”. Čak i čitatelji kojima je njemački jezik posve stran primijetit će kako je uspješno prenesen Krležin ritam, a svi drugi moći će se pozanimati i izborom leksika:

*Am Galgen baumeln drei Erhängte,
drei üble Diebe, drei Gehenkte,
darunt' ein Strolch in schwarzem Tuch,
die Tambur' speilt der Kerempuh.*²⁵
(*Na galgama tri galženjaka,
tri tata, tri obešenjaka,
pod njimi čarni potepuh
tamburu svira Kerempuh.*)²⁶

Na kraju nam preostaje samo poželjeti što ljepši ovaj novi, *njemački* život Krležinih *Balada*. Iluzorno je očekivati da će *Die Balladen* postati hit među stotinjak milijuna izvornih njemačkih govornika, ali neprijeporno je da se radi o najvažni-

²³ Svjedoči tome i 235 njegovih pojasnidbenih fusnota.

²⁴ <http://www.tportal.hr/kultura/knjizevnost/444795/Kako-sam-Balade-Petrice-Kerempuha-prepjevao-na-njemacki-jezik.html>

²⁵ Miroslav Krleža, *Die Balladen des Petrica Kerempuh*, str. 7.

²⁶ Izvornik naveden prema izdanju: Miroslav Krleža, *Balade Petrice Kerempuha*, NIŠRO “Oslobođenje”, Sarajevo, 1982., str. 9.

jem projektu promicanja hrvatske književnosti u svijetu u posljednjih nekoliko godina... ako ne i desetljeća.

Post scriptum: Da ne bi sve bilo divno i krasno, pobrinuli su se one “nadležne institucije” sa samog početka ovog teksta. To da je Ministarstvo kulture odbilo poduprijeti izdavanje *Die Balladen* i da Periću nije odobrilo ni potporu za poticanje književnog stvaralaštva (koja uključuje i prevođenje) činjenica je koja ne zaslužuje ama baš nikakav komentar. Ne ponovilo se! Nasreću, “uskočio” je Grad Zagreb. No taman kad smo pomislili da će Ministarstvo kulture (pod novom čelnicom) barem djelomice ispraviti gaf i nepravdu putem otkupa knjiga, 9. prosinca 2016. saznali smo da je otkupljeno nula (0) primjeraka *Die Balladen*.²⁷ A to je već – ble-savo!²⁸

²⁷ <http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odobreni%20programi%202016/otkup%20studenti/otkup%20studenti%202016%20odbijeno.pdf>

²⁸ No kamo sreće da je nevoljama ovdje kraj. Istoga dana, preko istog web-izvora, **nula** je dodijeljena sljedećim kajkavskim, kajkavološkim, krležološkim i krležofilskim naslovima – Kristina Štebih: *Pismo z Galicije* (Savez udruga – Hrvatski sabor kulture), Mario Kolar: *Između tradicije i subverzije*; *Časopis Kaj i kajkavska postmoderna* (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, FF-press), Bojana Schubert: *U suton kajkavskoga književnog jezika* (Srednja Europa), Dragan Brebanović: *Avangarda krležiana*; *Pismo ne o avangardi* (Jesenski i Turk), Denis Peričić: *Techno gost* (Kajkavsko spravišće), Sanja Nikčević: *Mit o Krleži ili krležoduli i krležoklasti u medijima*, Tatjana Stupin: *Kamov i Krleža* (Matica hrvatska Zagreb) te petorim knjigama Božice Jelušić (Nakladnička kuća Tonimir Varaždinske Toplice).

Traje to već neko vrijeme; srpanjski otkup odbijen je za *Zbornik Krležinih dana u Osijeku 2014.* (HAZU) i ovu knjigu – Tomislav Brlek, Branko Aleksić, Vlaho Bogišić, Predrag Brebanović, Morana Čale: *Povratak Miroslava Krleže* (LZMK) ([http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odbijeni%20programi%202016/otkup%20knjiga%20odbijeno%20srpanj%20\(stanje%2022.7.2016.\)pdf](http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odbijeni%20programi%202016/otkup%20knjiga%20odbijeno%20srpanj%20(stanje%2022.7.2016.)pdf)).

Istodobno kad i Perićev prepjev, odbijenicu potpore izdavanju dobile su knjige četiri knjige Božice Brkan (među kojima i signifikantan naslov *Zeleni barjak / Premijera Vučjaka u Hrvatskome narodnom kazalištu*) te knjige Đuro Vidmarović: *Književno djelo Božice Brkan između estetike valorizacije i afirmacije* (sve Acumen do.o.o.),

Željko Jozić, Anita Celinić: *Rječnik govora Bednje* (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje), Pablo Neruda / Ivica Jembrih Cobovički – prevoditelj: *Ljubavni popefki i jedna čemerna* (Kajkavsko spravišće), Petar Berke: *Kinč osebnjuni slavnoga orsaga horvatckoga* (Ogranak Matice hrvatske u Mariji Bistrici) te knjiga više autora, “vršnih kajkavskih pjesnika” *Zeleni bregi Zeline ‘16* (Pučko otvoreno učilište Zelina) (<http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odobreni%20programi%202016/potpora%20knjizi%202016/potpora%202016%20odbijeni.pdf>).

A kad je odbijena prevoditeljska Periću, odbijene su i sljedeće autorske književne potpore ovim projektima – Joža Skok: *Krležine Balade Petrice Kerempuha*, eseji, Miljenko Muršić: *Tko si ti, Krleža?*, roman, Krešimir Nemeć: *Istinite laži u biografiji Miroslava Krleže*, eseji, Sanja Nikčević: *Anto-*

*Die Balladen des Petrica Kerempuh, prev. Boris Perić –
naslovnica*

logija međimurske pučke drame te Božica Brkan: *Zeleni barjak / Premijera Vučjaka u Hrvatskome narodnom kazalištu* (<http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/Odobreni%20programi%202016/odbijeno%20stvarala%c5%a1tvo%209.2016..pdf>). Eh, pa otkad su to Krleža i kajkavska književnost – “državni neprijatelji”?!

IZBOR IZ *BALADA PETRICE KEREMPUHA*

Miroslav Krleža / Boris Perić – prijevod

STRIC VUJC

Stric vujc, stric vujc...
Idu babe sa zornice.
Veter ščiple nos i lice,
Muž bu dobil zanoflice,
zakaj nema rukavice?

Sanjinec lešči,
iskri se i blišče.
Zajec mamu išče,
sneg škriple i blešči.

Stric vujc, stric vujc...
Zaružil je tujc
na čarna vrata hižna,
starinska alamižna:
Vu ime Baltazara,
vu ime čarnega cara,
egiptovskeg Gašpara,
udelite krajcara!

Badnjak za pečjum,
Vuzem na drvocepu.
Kuhamo sarmu, klobase,
i kiselu repu.

Stric vujc, šic mic,
kraj pisane pečenke i devenic.
A1 biti gol, kak goli bažolek,
pod jasicam, kadi su oslek i volek
jedina peč, kak marhenjska sapa,
i biti bos kak bosa capa,
a nemat niš neg bogečkog ščapa,
gledat na nebu mlaji serp,

IZBOR IZ *BALADA PETRICE KEREMPUHA*

Miroslav Krleža / Boris Perić – prijevod

EISKALT

Eis-kalt, eis-kalt.

Komm'n die Weiber von der Messe,
eis'ger Wind zwickt Nas' und Fresse,
an den Fingern friert's den Mann,
hat die Handschuhe nicht an.

Schlittenspur am Boden schimmert,
's blitzt und glitzert in der Ferne
Hasenkind sucht Mutters Wärme,
und der Schnee, der knirscht und flimmert.

Eis-kalt, eis-kalt.

Fremdling hämmert mit Gewalt
an die alte, schwere Tür,
will ein Almosen dafür;
aus dem Orient ein Weiser,
Balthasar, der schwarze Kaiser,
Kaspar aus dem Morgenland:
einen Kreuzer auf die Hand!

Heiligabend bringt Behagen,
Ostern wurde Holz geschlagen.
Kochen Fleisch und sauren Kohl,
auch 'ne Rübe schmeckt uns wohl.
Während's draußen knirscht und birst:
Lungenbraten, Leberwürst'.

Doch nackt sein, wie ein nacktes Gräslein,
in der Kripp', wo Öchslein, Es'lein
wärmen dich mit ihrem Schnaufen,
oder barfuß rumzulaufen,
nichts haben nebst dem Bettelstab,
der Neumond scheint auf dich herab,

kak gnjili canjek zamotanjek,
od osmujenih cunj i kerp,
i biti kakti samec pes
bez domovine, bez penez,
a na te laje saki pes,
pandur za petom, Herodes,
biti fačuk i smujin sin,
tega je preklel sam Gospodin!
Temu je sam Belzebub i stric i vujc,
stric vujc.

wie ein faul'ger Lappenklumpen,
aus versengten Fetzen, Lumpen,
ganz allein sein auf der Welt,
heimatlos und ohne Geld,
wo dich jeder Hund verbellt,
Herodes' Wächter nach dir stellt,
Bankert sein und Hurensohn,
selbst vom Herrgott kriegst' nur Hohn,
dann bist' in Beelzebubs Gewalt,
eis-kalt, eis-kalt!

KHEVENHILLER

SERENISSIMUSA ARCHIDUXA CAROLUSA TABORNIK
GENERALKVARTIRMAJSTER KHEVENHILLER NA TLAKI
ZIDA NOVI BANSKI FESTUNG CAROLOSTADIUM

A. D. 1579.

Nigdar ni tak bilo
da ni nekak bilo,
pak ni vezda nebu
da nam nekak nebu.

Kajti: kak bi bilo da ne bi nekak bilo,
ne bi bilo nikak, ni tak kak je bilo.

Ar je navek bilo da je nekak bilo,
kaj je bilo, a je ne, kaj neje nikak bilo.

Tak i vezda bude da nekak vre bude,
kak biti bude bilo da bi biti bilo.

Ar nigdar ni bilo da ni ničče bilo,
pak nigdar ni ne bu da niččega ne bu.

Kak je tak je, tak je navek bilo, kak bu
tak bu, a bu vre nekak kak bu!

Kajti nemre biti i nemre se zgoditi
da kmet ne bi trebal na tlaku hoditi.

KHEVENHÜLLER

SEINER KAISERLICHEN DURCHLAUCHT ERZHERZOG KARLS
GENERALQUARTIERMEISTER TÁBORNOK¹ KHEVENHÜLLER²
ERBAUT IN FRONDIENST DIE NEUE BANISCHE FESTUNG
CAROLSTADIUM³

AD. 1579

Es ist niemals gewesen,
dass 's nicht irgendwie wäre,
so soll's jetzt auch nicht sein,
dass es nirgendwie wäre.

Denn: Wenns nicht irgendwie wäre, was wäre noch da?
Es wäre doch gar nichts, nicht mal das, was mal war.

Doch stets war es so, dass es irgendwie war
und nicht etwa so, wie's in keinem Fall war.

Auch jetzt wird es so, dass es irgendwie sein wird,
wie gewesen sein wird, was überhaupt sein wird.

Doch nie war es so, dass es nichts hätt' gegeben,
so wird's auch nicht sein, dass es gar nichts würd' geben.

Es ist so wie's ist, so war's immer auf Erden,
komme, was komme, 's wird schon irgendwie werden!

Es kann nicht sein und wird niemals geschehen,
dass der Knecht nicht müsste zur Fronarbeit gehen.

¹ (ung.) General

² Georg von Khevenhüller (1533 - 1587) war, obwohl Protestant, von 1565 bis 1587 Landeshauptmann von Kärnten, außerdem jahrzehntelang in Diensten der Habsburger.

³ Karlovac (deutsch veraltet: Karlstadt, Carlstadt; ungarisch: Károlyváros, italienisch: Cárlostádio), Stadt in Zentral-Kroatien. Gegründet wurde sie 1579 vom steirischen Erzherzog Karl II, den Befehlshaber der kroatisch-slawonischen Mark.

Nigdar još ni bilo pak nigdar nemre biti
da kmet neje moral na vojščinu iti.

Kajgod kakgod bilo opet je tak bilo,
kak je bilo tak je i tak bude bilo.

Kak je navek bilo navek tak mora biti,
da muž mora iti festunge graditi,

bedeme kopati i morta nositi,
z repom podvinutim kakti kusa biti.

Kmet nezna zakaj tak baš mora biti
da su kmeti gladni, a tabornjiki siti.

Ar nigdar ni tak bilo da ni nam tak bilo,
pa nigdar ni ne bu da kmet gladen ne bu,

kajti nigdar ne bu na zemlji ni na nebu,
pri koncu pak Turčin potukel nas se bu.

A kmetu je sejeno jel krepa totu, tam
ii v katedrale v Zagrebu,

kad drugog spomenka na grebu mu ne bu
neg pesji brabonjek na bogečkem grebu

Es ist nie so gewesen, also kann's auch nicht kommen,
dass der Knecht würd' können dem Kriegsdienst entkommen.

Wie auch immer was war, genau so ist's gewesen,
so ist's und wird's sein, genau wie es gewesen.

Es ist niemals gewesen, drauf kann man vertrauen,
dass der Knecht hätt' nicht müssen Festungen bauen,

und Mörtel schleppen und Schutzwälle ziehen
und stets wie ein Köter den Schwanz einziehen.

Es weiß nicht der Knecht, warum's so zu sein hat,
dass Hunger er leidet und die Generäle sind satt.

Doch 's ist niemals gewesen, dass es nicht so wäre,
auf Erden, im Himmel, dass es anderswie wäre,

so kann's auch nicht sein, dass der Knecht nicht müsst' schmachten,
und am Schluss kommt der Türk, tut uns alle abschlachten.

Dem Knecht ist es gleich, wo er 's Leben verliert,
ob er gar im Dome zu Agram⁴ krepirt,

da kein andres Denkmal die Gruft ihm verziert,
als Hund'kot, auf ärmlichem Grabe verschmiert.

⁴ Zagreb (deutsch vereinzelt auch: Agram; ungarisch: Záhgráb) ist die Hauptstadt und zugleich größte Stadt Kroatiens.